

Bir tren vagonunu anlatıcı olarak seçme fikri nasıl oluştu?

Romanı bir kondüktör de anlatabilirdi tabii. Ancak o dönem boyunca bir kondüktörün kırk yıl aynı görevde kalabilmesi imkansızdı. Dolayısıyla romanımda bir tren vagonunu anlatıcı olarak seçtim. Osmanlı'dan Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar demiryolu görevlilerinin çoğunluğunu Levantenler oluşturuyordu. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra geriye kalanlar da hızlıca tasfiye oldu. Türkiye tarihini iki-üç kuşak aile tarihi ile birlikte de anlatabilirdim, bu çok yapılmıştır. Ancak ben kayıtsız bir şahidin dışından bakışını anlatmak istedim.

Ömer F. Oyal ile Yapı Kredi Yayınları etiketiyle raflardaki yerini alan yeni romanı "Zaman Lekeleri" üzerine konuştuk...

Bir mekânın dili hâline gelmenin olumlu ya da olumsuz yanları neler?

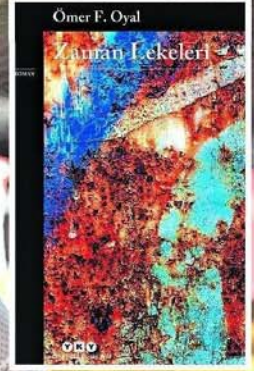
Mekânın dili olmaya çalışmanın olumsuz ve olumlu yanları birbirinden ayrılmıyor aslında. Sadece şahit olarak, herhangi bir edimde bulunmayan bir varlığın nasıl düşüneceğini, nelerden nasıl etkileneceğini düşünüyorsunuz. Ona bir geçmişi yaratmaya çalışıyorsunuz ama bu insanın hafızasından farklı olmalı. Bütünüyle kendi deneyiminin sonuçlarından oluşmalı. Bu ne olabilir? Bunu düşünmek için kendinizi zorluyorsunuz. Yattığınız bir hafızayı bambaşka kurallarla deneyime tabi tutuyorsunuz. Bu hem oldukça zorlayıcı ama aynı zamanda da heyecanlandırıcı. Hiçbir eylemde bulunmadan, insanların deneyimlerinin acılarının, sevinçlerinin dışında kalınarak, herhangi bir karar vermek zorunda kalmadan salt şahit olarak varolabilmek nasıl bir şey olur? Buna kafa yormak, tarihi olaylara kafa yormak kadar zaman aldı. Zorlandım açıkçası. En büyük zorluk herhalde bir eylemde bulunamayan, bir seçim yapmayan ama gelişmelerden fiziksel olarak etkilenen bir varlığın hafızası ve deneyimini kurmak.

Zaman kavramının kendisi üzerine de düşünen bir roman Zaman Lekeleri öyle değil mi?

Dünya üzerinde gerçek, sahil bir yer tutmak isteyen herkes bir kez de kendi adına tarihin içinden geçmek zorunda. Zaman Lekeleri de tarihin içinden geçiyor. Yaşananlar, anılar katmanlar halinde bugüne ulaşıyor. Zaman kavramıyla ilgilenmemin bir diğer yüzü tarihi romanı çok da tercih etmiyor oluşumla ilgili. Tabii Eco'nun Gülün Adı gibi birkaç istisnayı dışarda bırakıyorum. Bir edebiyat çalışmasında tarihi, bir dönemi, bir süreç boyunca ele alabilme gayretinin iyi bir edebiyata yol açtığı da nadiren görülüyor. Geçmiş bir zamanı toptan yaratmak çoğu zaman oturmuyor. Ben zaman kavramı ile bağlantılı olarak geçmişteki bazı seçilmiş anlarda yoğunlaşmayı, o anların şimdide açığa çıkması fikrini tercih ediyorum.

Zaman Lekeleri'ne baktığımızda bir yol,

Kuşakların buluşması geçmişin ana yürüyüşü sayesinde gerçekleşiyor

Sayfa Sayısı:
324
Baskı Yılı:
2018
Yayınevi:
Yapı Kredi
Yayınları

Ömer F. Oyal

yolculuk hikâyesi görüyoruz. Kahramanın yolculuğu ve tarihsel sürecin yolculuğunun koşutluklarını öğrenebilir miyiz?

Evet, hemen her şey Adana-İstanbul arasındaki iki günlük yolculukta ve geri dönüşlerle anlatılanlar da ya yolda ya da istasyonlarda geçiyor. Kahraman yani 11 numaralı vagon birkaç istisna dışında sürekli yolda. 1943 zemindeyse bir tren yolculuğunda o dönemi ve insanların ruh hallerini yansıtmaya çalıştım. Nazım Hikmet'in Memleketimden İnsan Manzaraları geliyor akla hemen tabii, ama ben karakterlerime o kadar sıcakkanlı yaklaşmıyorum. Bir tren, demiryolu nostaljim de yok, romanda da bunun romantik bir tarafı da yok. Trenler nedense bana hep soğuk gelmiştir. Belki tüm taşıtlar öyledir. Evet, öbür yandan bu bir yolculuk hikâyesi. Okuyucunun iki günlük Adana-İstanbul yolculuğunun hemen tüm istasyonlarını katederek yolculuğun bütün kasvetini tatmasını istedim. Hatta **kitap** bittiğinde iki günlük bir yolculuğu bitir-

diğini hissetmesini. Türkiye tarihinin de bu yolculukta ete kemiğe bürünmesini istedim. Türkiye tarihi de yorucudur.

Kuşakların da sayfalar arasında buluşması bu bir anlamda değil mi?

Farklı kuşaklar aynı vagonun içinde barınıyor, seyahat ediyor. Onları buluşturan sadece vagonun bilinci. Biz başka insanlarla aynı mekanları kullanıyoruz, aynı mekanlardan geçiyoruz; başkasının bir saat, bir yıl, ya da bin yıl önce geçtiği, yaşayıp öldüğü mekanı kullanıyoruz. Fakat elbette bunu düşünmüyoruz. Bunu ancak mekan fark edebilir ve haliyle mekana bir bilinç atfeden bizler fark edebiliriz. Maalesef sonunda yine insana dönüyoruz. Kuşakların buluşması daha önce sözünü ettiğimiz zamanın üst üste katmanlaşması sonucunda gerçekleşiyor. Kuşakların buluşması, geçmişin ana yürüyüşü sayesinde gerçekleşiyor. Tarih içindeki çeşitli katmanlarla 1943'e sığınıyor, oradan bize, bugüne.